

Harcoló parasztok

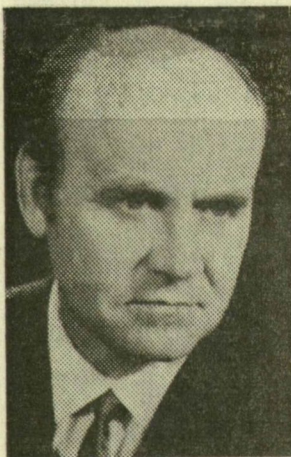
Illyés Gyula Dózsa György című drámájában — bár a parasztháborúról szól —, nincsenek csatajelenetek. A dráma nem a harcokat ábrázolja közvetlenül, hanem azokat az eseményeket, amelyek a csaták körül, előttük vagy utánuk lezajlottak. Néhány jelenetben azonban mégis láthatunk fegyveres küzdelmet, ha nem is hadseregek ütköznek össze. A katonák harcát a kiszabadult parasztok is segítik. Képünk a szabadtéri előadás próbájának ezt a pillanatát ábrázolja.

Siflis József felvétele

A tett és a gondolat csatái

Bicskei Károly szerepsorozata

Arcán és homlokán mint-ha erőző puszított volna. Galilei, Ványa bácsi és a többiek megannyi önemész-tó belső vívódása mintha rajta, megformálójukon is nyomot hagyott volna. Kül-sőt és belsőt egyaránt. Mint-ha foglyul ejtette volna az a feszültségektől terhes világ, ahová már oly sok alakban le-leszállt, s melyről — mint

elárulja — *amatőr szobrász-ként*, a fával birkózva is minduntalan vallani szeret-ne.

— Intellektuális színész-nek valom magam. A *tet-teket fékező meditativ hő-sökhöz* fűz igazán benső kapcsolat. Némi túlzással talán ilyennek mondható *Bakócz* hercegprímás is, *Illyés Dózsa* drámájának egyik hőse, aki most le-szek. Az idők szavát meg-sejtve a „nemeselek és nem-telenek” összefogását akar-jja a török ellen. Elindítja az eseményeket, Dózst és a felkelést arra az útra, amit ő maga nem lát előre. Mi-kor szembe kell néznie a valóságos helyzettel, a té-nyek súlya alatt magába roskad, elveszti cselekvő-képességét.

— A gondolat és tett nagy csatáit *Németh László* drá-mahősei tették számomra vonzóvá. 1962-ben játszo-tam először darabjában: a *Nagy család* veszprémi ös-bemutatóján. Ez a találkozás döntő volt számomra, s kez-

deté egy sorozatnak, mert az első *Németh László*-sze-repet újabban követték, kö-zöttük a *Galilei*, a *VII. Ger-gely*, az *Apáczai*, az elmúlt nyolc esztendő alatt össze-sen *nyolc*. Megelevenítésük misszióvá vált számomra és a veszprémi színház számá-ra, melynek akkor rendező-je is voltam. *Galilei*, *Apáczai* és a többiek világába leszállva lettem színészként és emberként is az, aki most vagyok. A belső harcok és az emberi megindultság vál-lalója színpadon és életben egyaránt. Ezenkívül pedig olyan színész és rendező, akinek a magyar dráma a legszentebb színházi ügye. Az már szinte természetes, hogy Veszprémben Illyés vi-lágába is elvezetett utam: még a *Németh László*-sze-repek előtt eljátszottam a *Fáklyaláng* *Kossuthját*. Nem sokkal később, 1965-ben — és erről csak kevesen tud-nak, pedig a magyar iroda-lom- és színháztörténet egyik fontos epizódjához tar-tozik — *Illyést* kértük fel

Madách Mózes című drámá-jának élő színpadra való át-költésére. Illyés a darab új-ra felfedezését feltétlenül megvalósítandó tervnek tar-totta, baráti szóval bátorított bennünket, a szükséges át-dolgozás munkálatainak el-végzésére azonban maga he-lyett *Keresztúry* Dezsőt ajánlotta. A mű irodalom-történeti dokumentumból élő alkotássá való válása-ban tehát neki is része volt, nekem pedig annyi, hogy a sikersorozatot elindító veszprémi előadás címsze-replője voltam. Szeretném remélni, hogy a *Dózsa György Dóm* téri bemutató-ja is újrafelfedezés lesz. Egy költői erőben gazdag dráma életre keltése.

Cs. F.

Hétköznapiak

Szívókút

Szép az, ami érdek nél-kül tetszik — indított el századra szóló esztétikai vitát néhai Kant Immá-nuel. Azóta sokan cáfol-ták meghatározását, mond-ván, hogy minden széphez fűződhet valami érdeke szemlélőjének. Pedig: mennyivel jobb a lakástu-lajdonosnak, ha a forma-díjat nyert tévé mondja fel a szolgálatot, mintha valami kevésbé szép ké-szülék — legalább abban gyönyörködhet, ha már a műsorban nem. S meny-nivel jobb az is, hogy a Széchenyi téren modern ivókút csábítja magához a szomjazó emberiséget, s nem valami ócska ivó-vályú. Ha már nem műkö-dik, legalább legyen szép.

A Széchenyi téri ivókút-ra, persze, nem szabad ráfogni, hogy nem műkö-dik. Csak éppen az elne-vezés volt helytelen elei-től fogva. Tessék csak

megpróbálni, hogy jön ab-ból a víz, ha jól megszív-ja az ember. S erre nem is kevesen jönnek rá nap nap után: a technika leg-újabb csodájaként nyolc-vanezer forintért van egy szívóikutunk. Itt fehérlik magányos hegycsúcsként évek óta, s alig vesszük észre, mi is a célja tulaj-donképpen. Csak vitatkoz-gatunk arról, hogy illene nyomásszabályozóval fel-szerelni, mert akkor a napnak minden szakában kellő mennyiségben lövell-né a vizet az imádatára gyűlők szájába.

Mennyivel jobb, ha vendégeink úgy emlékez-nek vissza a térre, hogy van valami különlegessé-gé, illet azán nem lehet az ember bárhol a világon. S a filozofikusabbak, ha már inni nem is tudnak, elmerengnek azon: mégis igaza volt Kantnak, van szép, ami érdek nélkül tetszik. Legalább Szegeden.

Kerek tízes

Mar nem is elcsépe-lt, halott a régi szójáték: kapsz egy kerek tízest. Az-az tízfiliert. A megtréfált ugyanis joggal követelheti a valódi, csillogó kerek tí-zest. A tízfiliert. Sokkal nyugodtabban jelentheti ki az ember a hónap végén kölcsönkérő ismerősének: nincs egy rongyos tízesem sem! Mert tapasztalatból akkor is tudja, hogy a ron-gyos tízes azért még elő-fordul.

Amikor egy-egy új pénz-érme megjelenik, valóságos numizmatikai örület tör ki az embereken: pénztár-cájuk legféltettebb kincse a megkaparintott új tíz-forintos, ötforintos. Aztán — minden csoda három napig tart — már azt ve-szik észre, hogy az új pénz olyan, mint a többi: vagyis fog. Legfeljebb annyi elő-nye van a régivel szem-ben, hogy csengőbb, csil-logóbb. A tízesnek pedig

még annyi: nem rongyoló-dik. Valószínű, hogy töb-bek között az is volt a cél kibocsátásával: segítse a forgalomból kivonni a már alig használható pa-pírpénzt.

Ennek egyelőre útját áll-ja valami pénztárosi gyű-jtőszenvédegy. Itt-ott. Az ilyen numizmatikus kasz-szában halomra gyűlhet a kerek tízes, a vásárló csak afféle rongyosat kap visz-sza. Nem mintha ennek volna valami értelme, hi-szen ha nem százassal, öt-százassal fizet, úgyis el-kekel az is! Csak!

Talán ugyanannak a szemléletnek utolsó meg-nyilvánulása ez, amely oly-annyira a mienk, hogy skót viccekkel szoktuk el-leplezni. Tudatlanul is az adomabeli spórolgatósé, aki új cipőt vesz, de nem használja, mert sajnálja. Kopjon csak a régi.

Veress Miklós

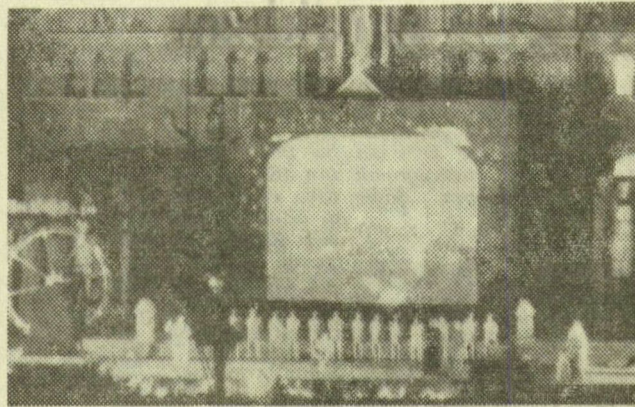
Szabadtéri emlékek

Liebmann Béla fotóripor-ter szabadtéri archívumában olyan képeket találtunk, mely a szabadtéri játékok ez évben 40 éves útjának kétségtelenül a legjelentő-sebb mérföldköve és leghá-tásosabb lendítője, az 1933-ban szabad térre vitt Tra-gédia előadását mutatják be. Lehet mondani, hogy az elő-zó két év a próbálkozások, a tapogatózások éveit voltak, míg végre sok ellenzés után (főként a klérus részéről a római, a Tankréd és a pá-rizsi jelenetek miatt) mégis a Tragédia hívei győztek és 1933-ban Hont Ferenc egé-szen újszerű rendezésében, *Buday* Györgynek a kon-venconális felfogástól eltérő díszleteivel, részben ve-tített háttérrel augusztus 26-án mégis színre került a dóm előtt Madách halhatat-lan műve. Mintegy 300 fő-nyi statisztéria hullámozott a tömegjelenetekben és Hont olyan újítással is élt, hogy

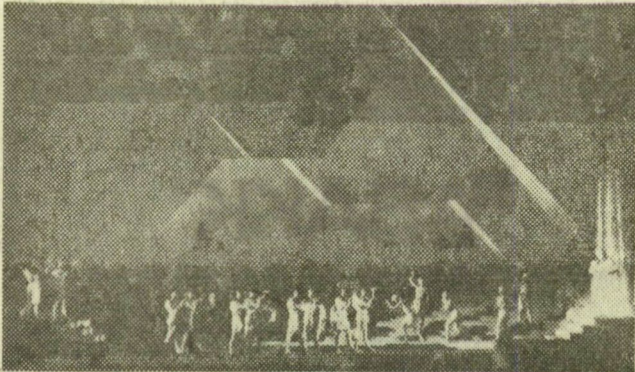
táncjeleneteket is alkalm-a-zott az előadásban. E téren *Gemier* felfogásának köve-tőjeként járt el. A főbb sze-repeket *Lehóтай* Árpád, *Tó-kés* Anna, *Táray* Ferenc, *Gál* Gyula, *Könyves* Tóth Erzsí és *Bartos* Gyula ala-kította. Az ötezer főnyi kö-zönség előtt, ahol jó néhány száz külföldi is volt, euró-pai híru sikert aratott Az ember tragédiája.

A Délmagyarország akko-ri krónikása, *Vér* György, így írt a bemutató után: „...Az álmokat és akará-sokat áldozatos harc követ-te és a seregeket legyőző harc után Hont Ferenc-re várt a grandiózus megvesz-tegető feladat, hogy a drá-mai költeményt költői for-mába és festői köntösben hozza ki a színházi falak közül a Dóm tér csillagai alá. Ünnepi volt ez az éjsza-ka és kincses a siker...”

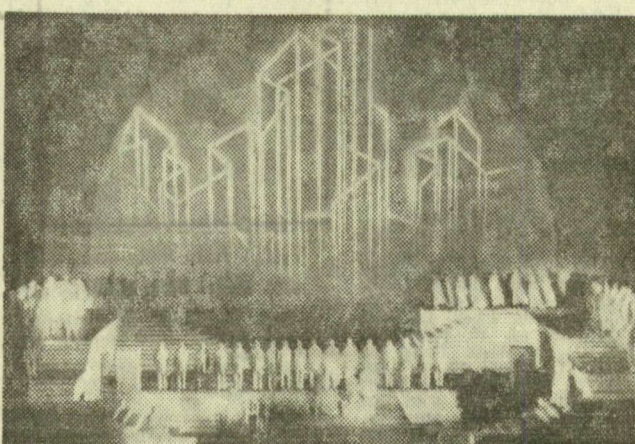
Jenő István

A Tragédia 1933. évi előadásának Phalanster-jelenete

Az 1934. évi Egyiptomi szín

Phalanster-jelenet 1934-ben

A nagy hatású párizsi forradalmi jelenet 1934-ben

Szegedi tudósok nemzetközi tanácskozáson

Az Élettani Tudományok Nemzetközi Kongresszusát háromévenként rendezik. Idén Münchenben tartották meg a 25. kongresszust. Ezen közel 2500 kutató vett részt, és itt az élettani kutatás legújabb eredményeiről szá-moltak be.

A kongresszuson részt vett a Szegedi Orvostudományi Egyetem körélettani intéze-tének igazgatója, dr. *Kará-dy* István tanszékvezető egyetemi tanár, valamint munkatársai, *Gecse* Árpád, *Lázár* György, *Zsilinszky* Eleonóra és *Lonovics* János. A szegedi professzor és munkatársai beszámoltak az intézetükben folyó kutatások eredményeiről.

A nemzetközi kongresszus előtt és után Európa több városában, Firenzeben, Bu-dapestben és Lodzban szim-póziumokat rendeztek, ahol a résztvevők — köztük Ka-rády professzor és munka-társai —, a fiziológia spe-ciális területein folyó kuta-tásaikról számoltak be.

Új Gelka-szerviz épül Kisteleken

Kisteleken is égetően fon-tos a lakosságnak nyújtandó holnap kiszorítják a helyisé-gekben az ott dolgozókat. Áfész, a vegyipari, a sza-bóipari ktsz, valamint a Gelka és a kisiparosok szol-gáltató tevékenységét. Tény, hogy akár a ruha-, a cipő-, vagy a háztartási gépek ja-vítását nézzük, a lakosság igényeinek az említett cégek nem tudnak maradéktalanul megfelelni. A jószándék ke-vés, tennivaló bőven akad, éppen ezért az ipari, a szolgáltatási tevékenységet végzőknek úgy kell lehető-ségeikkel élni, hogy tovább javítsák munkájukat.

A Gelka-szerviz Kistele-ken egy régi épületben mű-ködik. A műhelyek kicsik, a

javitásra váró háztartási és hűtőszervek gépek ma-pirolnak a helyiségekben. Nincsenek mosdók, picik az öltözők is. A jobb munka-feltételek megteremtése ér-dekében szükség van egy új szervizállomás megépítésére. Mivel a Gelka saját ereje ehhez kevés, a nagyközségi tanács végrehajtó bizottsága úgy foglalt állást, hogy fej-lesztési alapjából 1 millió 300 ezer forintot ad az épít-kezéshez. E segítségnyújtás a nagyközség lakosságának érdekében, a javítás felté-teleinek megteremtése miatt is igen fontos. Így talán rö-videesen felépülhet Kistele-ken az új Gelka-szerviz.